

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. V. Vtrum charitas sit cæteris virtutibus excellentior, tam in esse
physico quàm morali?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

ad utroque. Cui objectioni sic respondet: Ad A
 secundum dicendum, quod charitas non habet pro ob-
 jecto ipsam cognitionem; sic enim non esset eadem in
 via & in patria; sed habet pro objecto ipsam rem cog-
 nitam, quae est eadem, scilicet ipsum Deum.

Ad secundam probationem Antecedentis di-
 cendum est, libertatem & necessitatem non di-
 cendum est, libertatem & necessitatem non di-
 stingere essentialiter actus voluntatis, sed so-
 lum accidentaliter, vel modaliter; quia sunt
 tantum denominationes extrinsecæ, ut quidam
 docent, vel, ut alii probabilius sentiunt, modi
 quidam intrinseci respectu illorum: undelicet
 amor viae sit liber, & amor patriæ necessarius,
 non sequitur actus charitatis viae & patriæ distin-
 gui essentialiter. Et quamvis hoc daretur, ex hoc
 non posset inferri, non esse eundem speciem habi-
 tum charitatis in via & in patria: potest enim
 idem habitus, actus essentialiter distinctos eli-
 cere, dummodo sub eadem ratione formali con-
 tineantur, ut liquet ex dictis in solutione præce-
 dentis objectionis.

ARTICULUS V.

*Utrum charitas sit ceteris virtutibus excellen-
 tior, in se esse physico, quam morali?*

Negant Lutherus & sequaces, existimantes
 fidem, etiam in esse moris & virtutis con-
 sideratam, charitati præstare; cum per fidem,
 inquit, non verò per charitatem justificemur.
 Calvinus verò lib. 3. instit. cap. 18. sect. 8. ait cha-
 ritatem erga Deum esse simpliciter perfectiorem
 & aliis virtutibus: charitatem verò erga
 proximum non esse simpliciter & intensivè per-
 fectiorem fide, & ceteris virtutibus, sed tantum
 extensivè; quoniam habet uberiorem fructum, &
 fortius patet, utpote movens & inducens homi-
 nes ad actiones reliquarum virtutum exercen-
 das, unde duplicem videtur constituere habitum
 charitatis, unum quo Deus, alterum quo proxi-
 mus diligatur, quod præcedenti articulo im-
 pugnatum est. Ex Catholicis verò quidam ex-
 istimant, quod licet charitas omnibus virtuti-
 bus in esse moris & virtutis, excellentior sit, ta-
 men in genere entis & naturæ, fides, utpote ad
 genus intellectivum pertinens, est illa perfe-
 ctior. Sic docent Ferrariensis 3. contra Gent. cap.
 26. & Marcus à Serra, hic art. 6. dubio unico.
 Pro resolutione huius difficultatis.

Primo dico: Charitas in genere moris & vir-
 tutis, est simpliciter perfectior fide, & omnibus
 aliis virtutibus.

Conclusio est certa de fide: dicitur enim 1. ad
 Corinth. 13. Major autem horum est charitas; quod
 ad minus verificari debet de majori perfectione
 morali. Et Matth. 22. de præcepto charitatis ait
 Christus: Hoc est primum & maximum mandatum;
 utique quia est de actu maximæ virtutis. Item 1.
 ad Timoth. 1. dicitur: Finis præcepti est charitas. fi-
 nis autem excellentior est his quæ ad ipsum re-
 feruntur. Denique Apostolus 1. ad Corinth. 12.
 loquens de charitate ait: Adhuc excellentiorem
 vobis demonstrabo. Quæ verba expendens D.
 Thomas ibidem ait: Dilectio est via quæ directius in
 Deum at. Cui concine pius Idiota contempl.
 cap. 17. dicens: illa est via rectissima absque devio, via
 brevis absque radio, via plana absque tumultu, via secu-
 ra absque periculo, via jucunda cum bono socio, scilicet
 cum te Domine, amantissimo duce.

Tom. IV.

Confirmatur ex SS. Patribus, qui idem passim
 profitentur, tum in parabolam de decem virgi-
 nibus, ubi uno ore per oleum, quod reliquis li-
 quoribus supernatas, charitatem intelligunt:
 Tum in aliam, in qua agitur de vocatis ad nup-
 tias, ubi per vestem nuptialem volunt significa-
 ri ipsam charitatem, quam etiam vocant marga-
 ritam illam pretiosam Evangelij, pro qua Chri-
 stus dicit omnia esse relinquenda, & tanquam
 lutum æstimanda. Deniq; docent magnitudi-
 nem animæ ex magnitudine charitatis esse me-
 tiendam. Ita D. Bernardus serm. 27. in Cantica,
 ubi hæc scribit: *Quantitas cujusque animæ æsti-
 metur de mensura charitatis quam habet: ut verbi
 gratiâ, quæ multum habet charitatis, magna sit; quæ
 parum, parva; quæ verò nihil, nihil; dicitur Apo-
 stolo: si charitatem non habueris, nihil sum.*

Ratio etiam suffragatur: Nam ut dicitur D.
 Thomas hic art. 6. cum perfectio virtutis confi-
 stat in attingendo primam regulam humanorū
 actuum, qui est ultimus finis, virtutes Theolo-
 gicæ, quæ Deum ut ultimum finem immediatè
 attingunt, nobiliores sunt moralibus, quæ circa
 media duntaxat versantur: ex virtutibus verò
 Theologicis, charitas est nobilior fide, & spe,
 cum perfectius Deum attingat: Nam fides & spes
 (inquit S. Doctor) attingunt quidem Deum, secun-
 dum quod ex ipso provenit nobis vel cognitio veri, vel
 adeptio boni: sed charitas attingit ipsum Deum, ut in
 ipso sistat: juxta illud Joan. 4. Deus charitas est, &
 qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.
 Ubi tract. 9. Augustinus: Nescio utrum magnifi-
 centius nobis charitas commendari possit, quàm ut di-
 ceretur, Deus charitas est. Brevis laus, & magna
 Deus: brevis in sermone, sed magna intellectu! Quam
 cito dicitur, Deus charitas! Breve est, si numeres: si
 appendas, quantum est! &c.

Confirmatur: Fides & spei quædam imper-
 fectiones essentialiter annexæ sunt, ut spei amor
 concupiscentiæ, quo Deus amatur prout in
 commodum hominis cedit, & fidei obsecritas:
 At verò in charitate nullus ex his defectibus re-
 peritur; siquidem fertur in Deum, prout est in
 se bonus, & summe perfectus, nullam habita ratio-
 ne nostri commodi; neq; ullam habet ex se ob-
 securitatem, nam in patria, ubi nulla subest ob-
 securitas ipsius objecti, illa perfecte vige-
 bit.

Confirmatur ampliùs: Fides & spes possunt
 consistere cum peccato, manent enim in pec-
 catoribus, ut supra satis declaravimus; at verò
 charitas illud omnino expellit, sicut lux tene-
 bras, nec in peccatoribus, sed solum in justis
 reperiri potest. Unde Gregorius super Ezechiel.
 Antiquus inimicus castitatem in nobis, si sine chari-
 tate viderit, non timet: quia ipse carne non premi-
 tur, ut luxuriâ dissolvatur. Abstinenciam non ti-
 met: quia ipse cibo non utitur, qui necessitate cor-
 poris non urgetur. Distributionem terrenarum re-
 rum non timet, si eidem operi charitas desit: quia
 divitiarum subsidium nec ipse eget. Valde autem in
 nobis charitatem timet: quia hanc nos tenemus in ter-
 ra, quam ipse tenere nolens, amisit in celo. Ergo
 charitas est omnium virtutum excellentissima,
 & ut loquitur D. Irenæus, omnium charissimum
 eminentissimum. Unde Augustinus serm. 39. de
 tempore, admonens piam animam, salutis sue
 studiolum: Si non vacat (inquit) omnes pagi-
 nas sanctas perscrutari, omni involucri sermonum
 evolvere, omnia Scripturarum secreta penetrare;

Xx 3

tena

tene charitatem, ubi pendet omnia: ita tenebis quod ibi didicisti, tenebis etiam quod nondum didicisti. Si enim noli charitatem, aliquid noli, unde & illud pendet quod forte non noli; & in eo quod in scripturis intelligis, charitas patet; in eo quod non intelligis, charitas latet. Ille itaque tenet & quod patet, & quod latet in divinis sermonibus, qui charitatem tenet in moribus. Quapropter sectamini charitatem, dulce ac salubre vinculum mentium, sine qua dives pauper est; & cum qua pauper dives est. Hec in adversitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat, in duris passionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentationibus tutissima, in hospitalitate latissima, inter veros fratres letissima, inter falsos patientissima. In Abel per sacrificium grata, in Noe per diluvium securi, in Abrahæ peregrinationibus fidelissima, in Moyse inter injurias lenissima, in David tribulationibus mansuetissima: in tribus pueris blandes ignes innocenter expectat, in Machabæis favos ignes fortiter tolerat. casta in Susanna erga virum, in Anna post virum, in Maria præter virum. Libera in Paulo ad arguendum, humilis in Petro ad obediendum, humana in Christianis ad confrendum, divina in Christo ad ignoscendum.

83. Dico secundò, charitatem, non solum moraliter, & in ratione virtutis, sed etiam physicè & in esse entis, esse perfectiorem fide, & aliis habitibus supernaturalibus intellectualibus, qui sunt in via.

Hanc conclusionem existimo esse de mente D. Thomæ hic art. 6. ubi docet charitatem esse perfectiorem fide: quod enim loquatur de charitate non solum in esse morali, sed etiam in esse entitativo, constat ex eo quod primo loco sibi objicit: *Altioris potentia altior est virtus, sicut & altior operatio*: Sed intellectus est altior voluntate, quia dirigit ipsam: Ergo fides, quæ est in intellectu, est excellentior charitate, quæ est in voluntate. Quod argumentum, ut patet, procedit contra excellentiam physicam, & non contra moralem: unde si S. Doctor non intenderet charitatem esse perfectiorem fidem, etiam physicè & entitativè, in vanum sibi illud opponeret; & unico verbo, faciliq; distinctione, illud dilueret, dicendo scilicet hic tantum sermonem esse de excellentia charitatis in esse virtutis, non verò in esse physico; quod tamen non facit, sed aliter argumento occurrit: respondet enim, quod quamvis intellectus sit potentia nobilior voluntate, non tamen oportet, quod omnis ejus operatio sit perfectior quacunque operatione voluntatis: Et idè, inquit, eorum quæ sunt infra nos, nobilior est cognitio, quam dilectio; propter quod Philosophus in 7. Ethic. præcitat virtutes intellectuales morales: sed eorum quæ sunt supra nos, & præcipue dilectio Dei cognitioni præfertur & idè charitas est excellentior fide. Quibus verbis rationem fundamentalem nostræ conclusionis insinuat: nam hic in via, ubi cognitio nostra est obscura & ænigmatica, amor superiorum perfectior est cognitione superiorum: Ergo cum charitas & fides superiora respiciant, Deum scilicet, qui nobis superior est, charitas via perfectior erit fide; licet charitas patriæ non sit perfectior lumine gloriæ, & visione beatificæ; quia ista Deum ut est in se perfectissimo modo attingunt, & fidei obscuritatem ac imperfectionem non habent.

84. Objicies primò contra primam conclusionem: Regula est nobilior regulato: Sed fides est regula charitatis, ipsam enim dirigit &

regulat in suis actibus: Ergo est ipsa perfectior.

Confirmatur: Fides per charitatem operatur, ut ait Apostolus ad Galat. 5. Sed id per quod aliud operatur, videtur esse eo inferius, sicut minister per quem dominus aliquid operatur, est ipsi inferior: Ergo charitas huius inferior est.

Ad objectionem datâ Majori, nego Minorem: licet enim hic in via charitas per accidens reguletur per fidem, & cognitionem obscuram per se tamen, & ex natura sua, petit regulari per lumen gloriæ, & claram Dei visionem; cum sit prima proprietas gratiæ sanctificantis, quæ est radix luminis gloriæ, & visionis beatificæ, & fons aquæ salientis in vitam æternam, ut dicitur Joan. 4.

Ad confirmationem dicendum cum S. Thomas hic art. 6. ad 2. quod fides non operatur per dilectionem, sicut per instrumentum, ut dominus per servum, sed sicut per formam propriam: & idè ratio sequitur.

Objicies secundò contra secundam conclusionem: Genus intellectivum est perfectius entitativè genere appetibili, ut communiter docent nostri Thomistæ, & colligitur ex S. Doctoris 1. p. quæst. 81. art. 3. Ergo omnes species contentæ sub genere intelligibili, & omnibus habitibus pertinentes ad potentiam intellectivam, sunt perfectiores entitativè quacunque specie, & quocunque habitu pertinente ad genus & potentiam appetitivam, intra eundem ordinem; subindeque fides entitativè, & in ordine physico, perfectior est charitate. Consequentia videtur legitima: nam eo ipso quòd aliquod genus sit perfectius, tota illius extensio debet esse perfectior, & consequenter omnes illius species debent excedere in perfectione species contentas sub genere imperfectiori. Ergo, &c.

Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam: licet enim species perfectissima generis perfectioris debeat esse perfectior specie perfectissima generis inferioris, non tamen necessarium est, quod species non perfectissima generis perfectioris, excedat perfectissimam generis inferioris; sed interdum species perfectissima generis imperfectioris, potest esse nobilior aliquâ specie generis perfectioris, quia ratione differentie contrahentis genus imperfectius, excessus ille genericus compensari potest: v.g. licet qualitas activa ex suo genere perfectior sit quàm passiva, tamen potest dari aliqua qualitas seu potentia passiva, quæ ratione differentie nobilior sit aliquâ qualitate activa, calor enim est qualitas activa, potentia vero cognoscitiva, in quantum recipiunt species, sunt passivæ, & tamè ratione differentie specificæ elevantur supra activitatem caloris, & aliorum accidentium materialium; & corpus corruptibile, si sit animatum, potest esse perfectius corpore incorruptibili quod non vivit, licet ratio corporis incorruptibilis perfectior sit de se quàm corpus corruptibile. Similiter ergo, licet genus intellectivum sit perfectius entitativè genere appetibili, nihilominus charitas, ratione differentie specificæ, seu nobilioris modi tendentis in Deum, fidem, prophetiam, & alia dona intellectualia quæ dantur viatoribus, superare potest, & absolute ipsis esse perfectior.